

עקרונות בישול

יונתן שי פרידמן

צרכו, ואפילו נתבשל כמאכל ב"ד, שייך בו בישול אפילו בעודו רותח;

13. ספר אור זרוע חלק ב - הלכות שבת סימן סב כתב ריב"א... וירקות שנאכלין כשהן חיים כגון כרישא ולפת וכן פירות האילן כגון תפוחין ושאר פירות אף על פי שנאכלין כשהן חיים יש בהן משום בישול שהרי מתמקמק טעמם ומשתנה לטעם אחר כשהם מתבשלין... משמע דמים יש בהם בישול והמבשלו חייב חטאת.

14. שולחן ערוך או"ח הלכות שבת שיח"ד מותר ליתן קיתון של מים או שאר משקים כנגד האש להפיג צנתן, ובלבד שיתנם רחוק מהאש בענין שאינו יכול להתחמם באותו מקום עד שתהא היד סולדת... אבל אסור לקרבו אל האש למקום שיכול להתחמם שתהא היד סולדת בו, ואפילו להניח בו **שעה קטנה** שתפיג צנתו, אסור כיון שיכול להתבשל שם. הגה: וה"ה בפירות או שאר דברים הנאכלים כמות שהן חיים.

15. תלמוד בבלי מסכת שבת מ: אמר רב יהודה אמר שמואל: אחד שמן ואחד מים, יד סולדת בו - אסור, אין יד סולדת בו - מותר. והיכי דמי יד סולדת בו? אמר רחבא: כל שכריסו של תינוק נכוית.

16. רש"י מסכת שבת מ: סולדת - נמשכת לאחוריה מדאגה שלא תכוה,

17. משנה ברורה שיח"צ: כיון שיכול וכו' - וחיישין דילמא מישתלי ליטלו:

18. שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן צא ח. בענין שיעור "יד סולדת" - ידיעת השיעור של "יד סולדת" חשובה ונחוצה מאד לכל שומר תורה ומצוה, וכ"ש לבעלי הוראה, בנוגע לאיסור בישול בשבת... ברם נלענ"ד רא"י ברורה דעד **45 מעלות צלזיוס אין לחוש כלל שהיד סולדת בו גם בדאורייתא**, שהרי נחלקו אמוראי בגמ' חולין דף ח' ע"ב אם בית השחיטה צונן או רותח... והנה בזמננו ידוע ומפורסם דשיעור מדת החום של ברווז חלוק מבני אדם שהם בערך 37 מעלות, וגם לא כשור ופרה שאין החום שלהם עולה על ארבעים מעלות, אלא מדת החום של ברווז בריא הוא קרוב לארבעים וחמש מעלות... א"כ מוכח ודאי דעד שיעור של 45 מעלות "צלזיוס" אין לחוש כלל דשמא היד סולדת בו...

19. שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק ד סימן עד (ג) מהו שיעור החום שיש לחוש בו לחומרא ליס"ב, ובאיזה שיעור הוא ודאי יס"ב.

תשובה: מהראוי להחמיר כמדומני בשיעור ק"י (מ"ג מעלות צלזיוס) הוא כבר חום גדול שיש לחוש ליד סולדת כפי מה שבדקנו בעצמנו. והספק יש לחוש עד ק"ס (ע"א מעלות צ') כי מדת ק"ס הוא ודאי יד סולדת אף לקולא.

1. תלמוד בבלי מסכת שבת עג. משנה. אבות מלאכות ארבעים חסר אחת: הזורע... והאופה.

2. תלמוד בבלי מסכת שבת עד: והאופה. אמר רב פפא: שבק תנא דידן בישול סממנין דהוה במשכן, ונקט אופה! - תנא דידן - סידורא דפת נקט.

3. רש"י מסכת שבת עד: ונקט אופה - דלא שייך במלאכת המשכן כלל. סדורא דפת - שהתחיל בו נקט, ואופה במקום בשול דסממנין הוא, דהוא בישול דפת.

4. רמב"ם הלכות שבת ט:א... אחד האופה את הפת או המבשל את המאכל או את הסממנין או המחמם את המים הכל ענין אחד הוא...

5. שש"כ א:א אחד המבשל ואחד הצולה והמטגן והאופה - כל המכשיר דבר לאכילה על ידי חום האש או תולדותיה, הרי זה עובר על איסור בישול.

6. תלמוד בבלי מסכת שבת עד: אמר רב אחא בר רב עזריא: האי מאן דשדא סיכתא לאתונא - חייב משום מבשל.

7. רמב"ם הלכות שבת ט:ו המתוך אחד ממיני מתכות כל שהוא או המחמם את המתכת עד שתעשה גחלת הרי זה תולדת מבשל... כללו של דבר בין שריפה גוף קשה באש או שהקשה גוף רך הרי זה חייב משום מבשל.

8. המאור הקטן מסכת שבת טז: ויש אומרים כי תקנת רבותינו היא לענג את השבת בחמין וכל מי שאינו אוכל חמין צריך בדיקה אחריו אם הוא מין ואם מת יתעסקו בו עממין ולהזמין לבשל להטמין ולענג את השבת ולהשמין הוא המאמין וזוכה לקץ הימין ויש מן החכמים אומרים על השמאל שהוא ימין אנו קורין עליהם מי יתן החרש תחרישון ותהי לכם לחכמה.

9. רש"י מסכת מנחות נז. מאכל בן דרוסאי - שלישי הוא מבושל.

10. רמב"ם הלכות שבת ט:ה הניח בשר על גבי גחלים אם נצלה בו כגרוגרת אפי' בשנים ושלושה מקומות חייב, לא נצלה בו כגרוגרת אבל נתבשל כולו חצי בישול חייב... /השגת הראב"ד/ אבל נתבשל כולו חצי בישול. א"א חצי בישול פי' כמאכל בן דרוסאי.

11. רמב"ם הלכות שבת ט:ג... המבשל על האור דבר שהיה מבושל כל צרכו או דבר שאינו צריך בישול כלל פטור.

12. שולחן ערוך או"ח הלכות שבת שיח"ד: תבשל שנתבשל כל צרכו, יש בו משום בישול אם נצטנן. הגה: וי"א דוקא אם מצטמק ויפה לו; ואם לא נתבשל כל

Rabbi Zerachya ben Yitzhak Ha-Levi Gerondi (Ba'al Ha-Maor)

(c.1125 – 1186)

Rabbi Zerachya was born in the town of Girona, Spain, and died in Lunel, France. He had yichus back to Shmuel Ha-navi. He learned in Provence, France, and later in Lunel. He was well-versed in Arabic literature, astronomy, and philosophy. He was a gifted poet. He is best known for his Sefer Ha-Maor, which he began writing at age 19, and completed shortly before his death. He constantly objects to the Rif's views, but obviously respects him (as he chose his commentary as a basis for his chiddushim). Similarly, Ra'avad and Ramban wrote defenses against his critics, while they constantly disagreed with him.